N° 98.

GAZETA WARSZAWSKA

Z WARSZAWY DNIA 8. GRUDNIA R. 1797. W PIĄTEK.

Dnia 5 t. m. wieczorem J. W. Gubernator tuteyszy i Generał Leitnant Baron *de Wendessen* z tym się pożegnał światem.

Z Berlina 2 Grudnia.

Xże *Mecklemburg Strelitz*, oyciec panuiącey nam teraz Krolowy, przyiechał tu i mieszka w zamku Krolewskim. — Przybyli tu także Panuiący Xże *Brunświcki* i młody Xżę *Oranii z Brunświka*, Xże i Xżna *Kurlandscy z Saganu*. — Onegday na familiinym Jego Krolewskiey Mci obiedzie znaydowali się Xże *Henryk* Pruski, Xże Panuiący *Brunświcki* Xże *Mecklemburg-Strelitz*, Landgraf *Hessen-Kasselski* Xże *Anhalt Pless*.

D. 29 zeszłego Mca deputowani Zydowscy byli na audiencyi u N. Pana i iak nayłaskawiey przyięci zostali. — Wszystkie iuż departamenta przysięgę wierności nowemu Monarsze wykonały. — W kościele katedralnym potrzebne iuż czynią przygotowania do wspaniałego pogrzebowego obchodu s. p. Krola.

Z Wiednia 25 Listopada.

Arcy Xiąże *Karol* przybył tu onegday z głowney kwatery woysk Austryackich i Rzeszy z *Schwetzingen*.

Przed 3 dniami Pełnomocnik Cesarski Hrabia *Metternich*, a wprzody ieszcze Hrabia *Lerbach* iako Poseł Austryi na Kongres do *Rastadt* wyiechali.

Korpus *Kondeusza* maiący przez Gallicyą pociągnąć do Moskwy, na 2 kolumny iest podzielony. Pierwsza, ktora do *Bielska* d. 30 Listopada ma przybyć, składa się z 450 wyższych officerow, z 461 unter-officerow i gemeynow, 394 służących, znayduie się przy niey 800 koni. Druga kolumna ma tam stanąć d. 2 Grudnia, liczą w niey 350 wyższych officerow i prostych żołnierzy, 1799 strzelcow samey szlachty, 130 służących i 100 koni. Pierwszey towarzyszy P. *Odonovan* a drugiey Baron *Ellison*, obydway porucznicy w służbie Cesarskiey.

Z Wiednia 29 Listopada.

Wszystkie woyska pospolitego ruszenia Węgrow z tey strony *Dunaiu*, pod kommendą Generała Dystryktowego Xiążęcia *Esterhazy*, powrociły do swych Kommitatow z rozkazem, że większa ich część może być urlopowana, lecz całkowite ich rospuszczenie do dalszego urządzenia iest wstrzymane. — Arcy-Xiąże Palatin pisał do Xięcia *Esterhazy* list podobny do adressowanego do Hrabiego *Palfy*, (ktory w przeszłey gazecie umieściliśmy.)

Z Londynu od 17 do 21 Listopada.

Wczoray d. 20 Admirał Hollenderski *Winter*, i wielu innych officerow razem z nim w niewolą zabranych, otrzymało paszporta do powrotu do swoiey oyczyzny, i dziś z tąd wyiechali, dawszy słowo honoru, że w ciągu tey woyny, przeciw W. Brytanii służyć nie będą.

W *Perth* i wielu innych miastach Szkocyi aresztowano wiele osob podeyrzanych o zamysł formowania towarzystwa pod imieniem: *Połączonych Szkotow.* —

B

Głoszono, że planem ich było towarzystwo swe po całey Szkocyi rozszerzać, korpusy wolontaryuszow rozbroić &c. &c. Wielu iednak z nich wypuszczono iuż na wolność, gdyż oskarżenia dowiedzione być nie mogły.

Do Irlandyi wiele konney artylleryi posłano. — Lord *Moira* zamyśla w wyższey Izbie podać proiekt, zastanawiania się nad teraznieyszym stanem Irlandyi.

Część flotty kupieckiey Zachodnio-Indyiskiey iuż do naszych portow zawinęła, reszta codziennie iest spodziewana. Flotta także kupiecka z *Lizbony* do *Portsmouth* przypłynęła.

Z *New-Jork* piszą, że Anglicy na gruncie Hiszpańskim na przeciw wyspy *Trinidad* woyska wysadzili i mieszkańcow nadbrzeżnych od zachodniey strony odnogi *Paral*, aż do rzeki *Orceyoko* pod swoie podbili panowanie.

Ostatnie wiadomości z *Lizbony*, zawieraią, że d. 10 Listopada 7 Angielskich woiennych okrętow wypłynęło z tego portu dla krążenia po morzu, a 14 w nim na kotwicach stało. — Słychać, że Lord *S. Vincent* i Lord *Bridport* chcą złożyć kommendę flott swoich. — Portugalska fregata *Phönix* zawinęła do *Falmouth*, znaydował się na niey Margrabia *Pombeira* maiący tu mieszkać w charakterze nadzwyczaynego Posła swoiego dworu.

Z Irlandyi smutne ieszcze odbieramy wiadomości o zaboystwach popełnianych przez konfederatow, chociaż kray cały napełniony iest woyskiem.

Woyska Hiszpańskie i artylleryа z *Sewilli* do obozu pod *Gibraltar* przesyłane, dostały rozkaz zatrzymania się. Między Hiszpanią i Portugalią naylepsze teraz porozumienie panuie. — Niektorzy tu nawet utrzymuią, że dwor Madrycki nie pozwoli woyskom Francuzkim przechodzić przez swoie kraie do Portugalii, z tąd też zapewne wieść się rozniosła, że między tym dworem i Anglią przyidzie do oddzielnego pokoiu.

W *Edinburg* aresztowano Xięgarza *Leslie* z kilku innemi osobami, pisma ich i Xięgi maią być przeglądane. — Lord *Bridport* z 5 liniowemi i 2 mnieyszemi okrętami zawinął do *Portsmouth* dla ich naprawy. — 12 liniowych okrętow ciągle przy *Brest* krąży.

Gdy mężny Commodore J. *Borlase Warren*, obrany był od miasta *Nottingham* członkiem parlamentu, wielu nieukontentowanych mownice iego popsuło. — Eskadra z 8 liniowych okrętow składaiąca się ma tey zimy stać przy brzegach Irlandyi dla ich bezpieczeństwa. — Z *Jarmouth* wypłynęło dla krążenia przy *Texel* 6 liniowych okrętow. — Słychać, że wkrotce wniesiony będzie proiekt do Parlamentu zabraniaiący okrętom kupieckim płynącym pod konwoiem, ażeby się od niego nie oddalały, dla przybycia prętszego na mieysce przeznaczone i sprzedania iak nayśpiesznie towarow.

Wielu tu mowi o nowych związkach naszego dworu z 2ma lądowemi Mocarstwami.

Eskadra PP. J. *Borlase Warren* i *Edward Pellew* nie będą iuż w tych mieyscach co dawniey krążyły. Naywyższy kommendant flotty kanałowey Lord *Bridport*, iest nie kontent, że nie może użyć tych eskadr w kanale według swych zamysłow, lubo w ciągu tey woyny tak bardzo były tam użyteczne i oprocz znaczney liczby kaprow, 23 większych nieprzyiacielskich woiennych okrętow zabrały lub zniszczyły.

P. *Nicholls* członek Parlamentu partyi oppozycyiney, nie kontentował się tym, że w Izbie niższey mocno przeciw

P. *Pitt* mowił, lecz ſtarał się ieszcze zrobić mu nienawiść w publiczności przez liſt w Kronice ranney umieszczony, oſkarżaiąc go, że w oſtatniey mowie mianey w Parlamencie naywięcey przez samą wymowę czynił na słuchaczach wrażenia, że to było błędem nie do przebaczenia, że Miniſter o zamysłach Cesarza względem oſtatecznego pokoiu z Francyą nic nie wiedział, że negocyacya w *Lille* zatrudniała się iedynie drobnoſtkami i ceremonialnością, że z naylepszego czasu do zawarcia pokoiu w miesiącu Lipcu nie korzyſtał. &c.

Od czasu nałożonego podatku na zegarki, więcey 300 zegarmiſtrzow bez sposobu do życia zoſtało. Reszta ich wysłała deputacyą do P. *Pitt* z przełożeniem, że gdyby nowe ieszcze taxy na zegarki uſtanowione były, wielka liczba ludzi bez chleba zoſtanie, lecz niepomyślną odpowiedź odebrali. — 14 Regimentow iazdy na brzegach tak ma bydź roztawionych, ażeby się wciągu 24 godzin w iakieykolwiek ſtronie brzegow zgromadzić mogły. — Członki Parlamentu z partyi oppozycyiney nie bywaiące więcey na sesyach, nazywane są *Seceders* od nazwiſka pewney sekty.

Osoby maiące akcye w banku, zeszłego piątku zgromadziły się pod prezydencyą P. *Raikes*, ktory im czytał rapport w Parlamencie złożony z zapewnieniem, że bank w takowym ieſt teraz ſtanie, że może znowu zacząć wypłacać w metalowych pieniądzach. Potym zgodzono się na pożyczenie ſkarbowi 2,750,000 funtow (110 milionow zł: Polſkich.)

Przemowa Kapitana *Drury* do ekwipażu na woiennym okręcie *Powerfull* w czasie oſtatniey bitwy morſkiey iako szczegulnieysza w niektorych pismach publicznych znayduie się i ieſt takowa: „Wszyscy ieſteście zbrodniarze, i przeklętemi buntownikami, wkrotce zobaczę czyli też ieſteście odważni. Oto ieſt okręt Hollenderſki z ktorym się potykać wypada, ieżeli go wciągu 40 minut do poddania się nie przymusicie, będę wiedział, co o was myśleć. Idźcie teraz na mieysca.„ — W 20tu minutach okręt Batawow zwinął żagle a po ukończoney bitwie, gdy maytkowie zgromadziwszy się na pokładzie okrętowym pytali się Kapitana, czyli źle o nich myśli. „Nie, (odpowiedział) zupełnie z was kontent ieſtem, i daię wam rękę, że iuż słowa na waszą naganę nie powiem.„

Zmarły szuler *Richard-Hodges* zoſtawił ſynowi 50,000 funtow (2,000,000 zł. Polſkich) maiątku z wyraźnym obowiązkiem w teſtamencie, ażeby pod utratą całkowitey summy, nigdy w karty nie grał.

Mamy tu teraz nową gazetę, pod tytułem *Anti-Jacobin* raz w tydzień wydawaną, dla odkrywania fałszow w pismach oppozycyinych znayduiących się. — W tych dniach tak ſtraszna mgła była w *Londynie* i okolicach, że wielu podrożnych zatrzymać się musiało: Pocztowe powozy miały przed sobą ludzi z pochodniami, a iednak zaledwo iechać mogły. — 400 do 500 ſkonfederowanych Irlandczykow zgromadziło się w mieście *Leghlin-Bridge* i z niesłychaną odwagą dom targowy opanowali. — Z Szkocyi piszą, że przy tamteyszych brzegach okręt 3 moſtowy rozbił się, i że żaden z ludzi nie wyratował się. Wiedzieć z pewnością nie można, zkąd był ten okręt, wielu mniema, że płynął z Rossyi.

Francmasoni w *Edinburgu* prosili o pozwolenie odprawienia publiczney processyi z pochodniami tak iako była oſtatnia w r. 1791. na co rząd zezwolił.

Podchlebiamy sobie, że naycznacznie

sze mieysca *Manilli* i innych wysp Filipińskich opanowane iuż przez naszych zostały. — Wielu tu wątpi, ażeby się Francuzom udało sprowadzić do *Brest* flotte Tulońską. Pewną iest rzeczą, że Republikanie więcey daleko maią w *Brest* liniowych okrętow i fregat, niżeliśmy dotychczas rozumieli, i z temi chcą wylądowanie przedsięwziąść. Wiele procz tego liniowych okrętow na warsztatach ieszcze maią. — Przez zmnieyszenie marynarki naszey oszczędzi się rocznie 580,000. funtow.

Przed odiazdem Admirała *Winter*, Admirał nasz *Hood* dawał mu wspaniały obiad. — Ciało Admirała *Reinties* do Hollandyi będzie posłane. — Nowy plan Ministra skarbowego podwoienia lub potroienia tax dawnych, tyle boiaźni i wrażenia sprawił, że podobno nie będzie przyprowadzony do skutku.

Z Londynu 21 Listopada.

Admiralicya odebrała dokładną wiadomość o sile zbroyney morskiey przez Gen: *Buonaparte* zgromadzoney, i baczna iest na to. — Wczoray wieczorem głoszono powszechnie, że flotta Brestenska wyszła pod żagle. — Drugi oddział flotty Lorda *Bridport* do *Spithead* zawinął. — Kapitan *Cootes* na mieyscu P. *Swinburne* dla traktowania o zamiane niewolnikow do Francyi iadący w sobote paszport dostał. — Z gazety Madryckiey ostatnią pocztą z *Lizbony* przesłaney okazuie się, że wszystkie przygotowania woienne w portach Hiszpańskich ustały. Xiąże Pokoiu został Grandem Portugalii. Inne także odmiany w ministerium nastąpić maią; Kawaler *Azarra* Poseł Hiszpański w *Rzymie* nie poiedzie iuż w tymże charakterze do Portugalii, iako dawniey był przeznaczony, z powodu przychylności ku Francyi.

Admirałowie *Duncan* i *Winter* przesłali sobie wzaiemnie swoie portrety w podarunku.

W *Filadelfii* umierało codziennie 17 do 24. z żołtey febry, nie rachuiąc tych, ktorzy z niey gineli w obozach przy mieście będących. — W *Providence* i *Newport*, *Alexandria* i *Baltimore* taż sama choroba okazała się. — Zbliżenie się zimy wstrzymało nieco to nieszczęście.

P. *Sheridan* postanowił w przyszły piątek bydź na sessyi parlamentu, gdy Minister budget czyli obrachunek skarbowy przyniesie. — P. *Erskine* stały iest w swym przedsięwzięciu nie przychodzenia na Parlament. PP. *Fox* i *Grey* ieszcze się nie udecydowali. — Towarzystwu zwanemu *Debating Societies* nie iest wolno nad politycznemi okolicznościami zastanawiać się. — Kilku emigrantow Francuzkich aresztowano tu za robienie fałszywych banknotow.

Czynności Parlamentu.

Dnia 15 po południu obydwie Izby w uroczystey processyi udały się do *S. James*, dla oddania Krolowi iednomyślnego adressu względem dalszego prowadzenia woyny. Znaydowało się w ogulności 120 osob. Krol następuiącą dał odpowiedź.

Milordowie i MPanowie! Nic dla mnie milszego bydź nie może, iak to iednomyślne oświadczenie sposobu myślenia obydwoch Izb Parlamentu, będące takim, iakim go postępowanie i udeterminowany nieprzyiaciela zamiar wymagały. Znayduiemy się w położeniu wszystkich nas obchodzącym, i walczemy za wszystkie korzyści wolnego i niepodległego ludu. Przy błogosławieństwie opatrzności z spokoynym zaufaniem zapatruię się na szczęśliwe ukończenie tey wielkiey walki, lecz cożkolwiek bądź nastąpi iuż się udecydowałem, stosownie do tego com Bogu,

memu kraiowi, i mnie samemu winien. Przedsięwzięcie moie wzmocnione ieszcze zostało, przez wyrażony mi dziś sposob myślenia WPanow. Nie omieszkam czynić wszystko dla mego ludu, i chcę z nim w obronie naszey religii, w utrzymywaniu niepodległości praw i wolności tego krolestwa, zginąć, albo to wszystko utrzymac.,,

Po przeczytaniu tey odpowiedzi w Izbie niższey, P. *Pitt* podał proiekt wyznaczenia kommissyi tayney do zastanowienia się nad okolicznościami banku W. Brytanii, i czyli nie wypada przedłużyć ieszcze prawo zabraniaiące wypłacać metalowemi pieniędzmi, gdyż znana teraz polityka nieprzyiaciela i inne okoliczności, zdaią się potrzebe takowego kroku wskazywać. — Doniosł potym Minister, że z powodu wielu trudności, plan swoy skarbowy względem wydatkow na rok następuiący, dopiero od piątku za tydzień poda.

Na sessyi tayney Lord *Arden* podał proiekt, ażeby w roku następuiącym 1798 utrzymywać i płacić 110,000 maytkow rachuiąc w to 20,000 żołnierzy morskich. Nie zdawało się P. *Hussey*, ażeby Anglia siłe swoią zbroyną morską 10,000 ludzi teraz zmnieyszać miała. P. *Pitt* za proiektem Lorda *Arden* oświadczył się, i ten następuiących summ żądał od Parlamentu, na ktore zaraz zezwolono. 1.) 2,645,000 funtow na żołd 110,000 maytkow, rachuiąc dla każdego 37 szillingow (74 zł. Polsk.) miesięcznie. 2.) 2,717,000 funtow na żywność marynarzow przez 13 miesięcy, co czyni 38. szillingow na głowe miesięcznie. 3.) 4,290,000 funtow na wydatki tych okrętow w ktorych marynarze służą. 4to.) 357,500 funtow na artylleryą tychże okrętow. 5.) 1,200,000 na przesyłanie i utrzymywanie niewolnikow woiennych. — Summa ogulna wynosi 11,209,500 funtow (448,380,000 zł. Polskich.)

Gdy d. 16. czytano rapport względem pozwolenia tey summy. P. *Hussey* powtorzył swoie życzenie utrzymania tak iako w przeszłym roku 120,000. marynarzow, gdyż obrona brzegow każdego Anglika mocno interessuie. P. *Pitt* mowił: Trzeba sobie przypomnieć zwycięztwo w Październiku otrzymane, przez ktore siła morska nieprzyiaciela tak znacznie osłabiona została. Flotty nasze każdego razu były zwycięzkiemi i ieżeli w przeszłym roku maiąc 120,000. marynarzow wszędzie na morzu nieprzyiacioł upokorzyliśmy, to w teraźnieyszym 110,000 wystarczy na utrzymanie go w teraźnieyszym słabości stanie. P. *Martin* chciał wiedzieć czyliby raczey nie wypadało zmnieyszyć siłe lądową, gdyż morska nietylko iest ważnieyszą dla W. Brytanii, lecz i tę można ieszcze zrobić uwagę, że bitwy morskie mniey ludzi kosztuią. W ostatniey naprzykład, lubo była iedna z naykrwawszych nie więcey zgineło iak dawniey w małey potyczce w Niemczech. P. *Pitt* odpowiadaiąc wyraził: że zmnieyszenie siły lądowey, lub morskiey od roźnych okoliczności zależy, że w teraźnieyszych pierwsza powinna bydź znaczna, ażeby nam mogła pomyślne obiecywać wypadki, gdyby przypadkiem nieprzyiaciel miał wylądować.

P. *Bragge* na sessyi d. 17. czynił rapport na ktorym miało się gruntować wstrzymanie opłaty z banku metalowemi pieniędzmi. Według tego rapportu długi banku dnia 11. Listopada wynosiły 17,578,903. funtow, fundusz iego był 21,418,460. funtow, zostawało więc 3,839,557 funtow, nie rachuiąc 11 millionow, ktore rząd bankowi był winien i

od ktorych 3 od sta prowizyi płacił. — Od tego czasu iak bank zaprzestał wypłacać gotowizną pożyczył skarbowi 4,258,140 funtow. Procz tego od pomienionego czasu weszła do banku tak w pieniądzach iako i w sztabach złotych i srebrnych summa 5 razy znacznieysza, niżeli się w nim w miesiącu Lutym znaydowała, i od Września R. 1795. nigdy w nic bank tak bogatym nie był. Kupcy maiący w banku metalowe pieniądze lubo prawo pozwalało im wziąść z nich trzy czwarte części, iednak się pietnastą kontentowali. Dyrektorowie banku iuż na końcu Października, byli w stanie rospocząć znowu wypłacenie gotowizną, lecz nie rozumieiąc, ażeby się to z rostropnością zgadzało, woleli wprzody Parlamentu poradzić się. Kurs wexlowy za granicą, bardzo dla Anglii pożyteczny, ieszcze się tak utrzymywać będzie, chybaby go następuiące polityczne okoliczności zmieniły iako to: Dłuższe trwanie woyny w powszechności, zagrożone wylądowanie nieprzyiaciela w Anglii lub Irlandyi, a szczegolniey przesłane summy do Irlandyi, gdyby tam Francuzi wysiedli, czego od ich iawney nienawiści spodziewać się można. — Na takowych zasadach gruntuiąc się kommissya radziła w swym rapporcie, ażeby bank był upoważniony do nie wypłacania ieszcze metallowemi pieniędzmi, wyiąwszy częściami co kredytowi narodowemu nie zaszkodzi, a bankowi bardzo będzie pożytecznym. — Na co Parlament iednomyślnie się zgodził.

Na sessyi wczorayszey sekretarz woienny P. *Windham* podał obrachunek summ potrzebnych dla armii, okazał, że w przyszłym roku będzie można blisko million funtow oszczędzić. Liczba woyska na rok następuiący ma bydź takowa. — Woysko regularne i milicya 78,627. — Garnizony w W. Brytanii w *Guernsey* i *Jersey* 48,609. — Woyska w Indiach zachodnich (nie rachuiąc Indiow wschodnich) 30,018. —Milicyi i pograniczne regimenta 55,291. — Pograniczna iazda, ktorey część w Anglii iest niepotrzebna, a druga część do Irlandyi iest posłana 6,911. w ogulności 219,456 ludzi, na ktorych utrzymywanie wraz z artylleryą wyznaczył Parlament 6,942,887 funtow (277,715,480 zł: Pol:) Siła więc lądowa i morska na rok 1798. kosztować będzie 18,152,387 funtow (726,095,480 zł: Pol.)

Z Paryża 17 Listopada.

Wzdłuż brzegow kanału kilka obozow wytknięto. — Rząd zalecił iednemu z naszych Mechanikow, iak nayprędsze przystawienie 5,000 trąb morskich, potrzebnych do wyprawy przeciw Anglii. — Kaper ieden przyprowadził do *Nantes* okręt Amerykański *Columbian.* Znaydowała się na nim skrzynia ksiąg i papierow ściągaiąca się do statystyki Ameryki, a do Professora *Ebeling* w *Hamburgu* adressowana. Dyrektoryat opiekuiący się naukami zalecił ministrowi interessow zagranicznych, aby wspomniona skrzynia doszła niezawodnie rąk Professora *Ebeling.* — Sławny Armator w *S. Malo*, Ob: *Grandelos Mele*, ktory za czasow *Robespierra* z kraiu umknął i ktorego okręty i dobra były sekwestrowane, bawi się teraz za pozwoleniem Dyrektoryatu w *Paryżu* staraiąc się o wymazanie siebie z listy emigrantow i o powrocenie mu skonfiskowanego maiątku wynoszącego blisko 2. i poł millionow liwrow.

Dzienniki tuteysze zaprzeczaią pogłosce, iakoby *Thomas Payne* był w Ameryce, dodaiąc, iż się ciągle bawi w *Paryżu.* — Gen: *Desaix* przyiechał do *Paryża* dla umowienia z Dyrektoryatem sposobow uorganizowania armii Angielskiey. Nie-

zmierna moc officerow i żołnierzy ofiarowała się służyć przy tey armii. Gen. *Desaix* poiedzie wkrotce do *Rennes*.

Kollegium Francuzkie (*Le College de France*) ktore przez cały ciąg rewolucyi utrzymało się, otworzyło swe posiedzenia d. 15. t. m. *Poissonnier* pierwszy głos zabrał. Wspomniał o dawności inftytutu tego, ktory od czasu *Franciszka I.* wydał wielkich ludzi czyniących honor Francyi i rozszerzaiących światło i umieiętności w Europie. *Lalande* czytał potym kontynuacyą hiftoryi aftronomii. *Le François* i małżonka iego, sioftrzenica *Lalanda*, zaftanawiali się w zeszłym roku nad 6,000 gwiazd. Liczba nad ktoremi czynili obserwacye wynosi 42,700. Spodziewaią się, iż wkrotce doydą do liczby 50,000. Lubo liczba ta ieft wielka, nie może być iednak porownana, z nieprzeliczonemi ciałami napełniaiącemi przeftrzeń (*l'espace*) Liczba komet wynosi z odkrytym niedawno 90. — *Lalande* fkończył chwaląc Ob. *Lemonnier* thniętego paraliżem, ktorego miał sobie za honor być uczniem. Wspomniał także, że Gen. *Buonaparte* pisał do niego, iż fundusz przeznaczony na utrzymywanie towarzyftwa aftronomicznego w *Weronie*, zoftał nienaruszony i że obserwatorium, ktore w czasie bombardowania zoftało uszkodzone, iuż ieft do dawnego ftanu przyprowadzone. Wspomniał także Xcia pokoiu i Posła Portugalfkiego, dziękuiąc im, za okazane w roku zeszłym dla nauk i uczonych względy. — Ob: *Cousin* czytał uwagi nad wychowaniem publicznym, zasadzaiąc go na ćwiczeniach ciała i pracy umysłu. Dissertacya Ob: *Dupuy* o ftarożytnym bardzo narodzie *Pelagow* ściągneła także uwage zgromadzenia. OOb: *Cousin*, *Bosquillon* i *Cournand* Professorowie dawnych ięzykow, okazywali korzyść wypływaiącą z posiadania tych ięzykow. — Minifter interessow wewnętrznych i kilku miniftrow zagranicznych znaydowało się na tey sessyi.

Z Paryża 19 Liftopada.

Xżna *d' Orleans* i Xże *Conty* zoftaną w *Barcellonie* ftosownie do zezwolenia Krola Hiszpanii. — *Verninac* bywszy Ambassador nasz w *Konftantynopolu*, żeni się z corką bywszego Miniftra J. Z *Delacroix*. Słychać, iż poiedzie znowu w tymże charakterze do Porty, i że *Aubert Dubayet* będzie odwołany.

Koło konftytucyine, nie zbiera się teraz dla zaszłych w nim sporow.— Wielu mniema, że negocyacya z Anglią znowu będzie rozpoczęta — W *Marsylii* były znowu rozruchy. Generał kommenderuiący tam, Ob. *Bon*, wydał proklamacyą tey treści:

Obywatele! Od kilku dni ludzie bezczci i obyczaiow, nayhaniebnieyszych dodopuścili się zbrodni. Spokoynych mieszkańcow znieważyli, okradli, zamordowali. Kamieniami okna i drzwi wybiiali. Kobiety nawet barbarzyńftwa ich uyść nie mogły. Aby im to bezkarnie uszło, nazywali się republikanami. Za czasow *Villota* podobnież poftępowano Możecież znieść, aby nikczemni złoczyńcy, spokoyność waszą bezkarnie naruszali. (W końcu Proklamacyi zachęca obywatelow do iedności i aby wspolnie z nim przeciwko anarchiftom działali.)

Stosownie do rozkazu tegoż Gen: *Bon*, kommendant *Marsylii* Ob. *Grillon* ogłosił rozkaz naftępuiący: „Wszelkie ammunicye, ftrzelba, pałasze &c. rozdane w mieście, maią być oddane w przeciągu godzin 24, wyiąwszy te, ktore między obywatelow fkładaiących kolumnę w ciągłey woyfkowey słnżbie zoftaiącą, rozdane zoftały. Noszenie broni lub oręża iakowego, lub lasek z ołowiem albo z szty-

letem zabrania się obywatelom. Wykraczaiący, iako zboyca ścigany będzie &c.

Spokoyność teraz w *Marsylii* zupełnie iest przywrocona. Stronnicy dawnego rządu zupełnie są pogromieni.

Z Hagi 21 Października.

Rapport Admirała *de Winter* o ostatniey bitwie (11 Pazdz:) wyszedł z druku. Konwencya poznała z niego 1) że okręt Admiralski *Wolność* ostatni strzelał, poczym bitwa ustała. 2) że flotta Angielska co do liniowych okrętow rownała się wprawdzie naszey, mocnieyszą iednak była. 3) Ze Angielska dłużey na morzu znaydowała się, a zatym lepszy był związek i dokładnieysze porozumienie się, między iey okrętami. 4) Ze Angielska była attakuiącą co iey znaczną korzyść przyniosło. 5) Ze cofnienie się 6ciu Hollenderskich okrętow naywiększą było przyczyną przegraney.

Oczekuiemy na drzewo do budowli nowych okrętow, ktore sprzymierzeńcy nasi wzięli w rekwizycyą nad *Renem* i *Mozellą*. — Słychać, że Admirał *de Winter* i inni ieszcze officerowie marynarki naszey, zamienieni będą za wielkiego Pensyonaryusza *van de Spiegel* i Hrabiego *Benting van Rhon*, ktorzy do Anglii udać się maią.

Armia połnocna złączyć się ma z armią Angielską; na iey mieysce ściągaią do kraiu naszego z nad *Renu* i Belgium, woyska maiące zostać na żołdzie naszym. Gen: *Moulins* będzie miał nad niemi naywyższą kommendę.

Szlachta w Niderlandach wierna Cesarzowi, utraciwszy przez odstąpienie tych kraiow znaczne dobra, ma otrzymać indemnizacyę w nowo nabytych Cesarskich kraiach. Xże *de Ligne* utracił 190,000 złot. Hol: intraty, Xiążęta *Ahrenberg*, *Ursel* i wielu innych, zostaną obywatelami Francuzkiemi. Słychać, że chcą w *Bruxelli* bank założyć. Dobra ich więcey iuż 50 millionow wartuiące, maią mu służyć za hypotekę. Wydział interessow zagranicznych, miał się dopraszać u Konwencyi, aby dana mu władza, wydawania rozkazow flocie i woyskom, była cofnięta.

Od niższego Renu 22. Listopada.

Będąca w *Bonn* Kommissya pośrzednicza Francuzka zniosła iako iuż dawniey donieśliśmy, senat dawny Koloński, a inny na iego mieysce ustanowiła, przyznać potrzeba, że ten mimo wielu swych nieprzyiacioł z pomiarkowaniem używa powierzoney sobie władzy. Stara się ziednać sobie serca wspoł Obywatelow przez urządzenia do powszechnego szczęścia zmierzaiące. Usiłowania iego nie są też bezskuteczne, publiczne sessye są zawsze odwiedzane od znaczney liczby rożnych klas obywateli, poklaskuiących mężom, ktorzy w krytycznym czasie mieli dosyć odwagi, do przyięcia steru rządowego.

Z Madrytu 8. Listopada.

Gdy Hrabia *Hormosas* urząd Ministra skarbu złożyć postanowił, Krol chciał na tym urzędzie widzieć znanego Hrab: *Cabarrus*, ale ten przyiąć go nie chciał i na mieyscu swym proponował Pana *d'Iriarte*, brata zeszłego Ministra, ktory w *Bazylei* traktat z Francyą ze strony Hiszpańskiey podpisał. — Słychać, że znayduiący się tu Ambassador Francuzki Generał *Perignon* będzie odwołany. — Rada tayna często się teraz zgromadza. Hrabia *Cabarrus* na wszystkich iey sessyach bywa. — Względem urządzeń duchownych w kraiu naszym, wielkie nastąpić maią odmiany.

Nrum 98
DODATEK DO GAZETY WARSZAWSKIEY

Z WARSZAWY DNIA 8. GRUDNIA 1797 R. W PIĄTEK.

Publicandum.

Es ist zum Besten derer der teutschen ſprache nicht kundigen polnischen Einsaaſsen, die Uebersetzung des in den Preuſsischen Staaten zum Gesezbuch dienenden allgemeinen Landrechts in vier Bänden für den sehr mäſsigen Preiſs von 4. Thlr: veranstaltet, und der hiesige Regierungs Secretaire Czaykowski zum Distributeur bestellet worden. Man hofft, daſs alle diejenigen, welche als gute unterthanen ihre Pflichten in Zukunft zu erfüllen gewilliget sind, diese Gelegenheit sich von ſelbigen zu unterrichten, nicht aus der acht laſsen um so mehr geneigt ſeyn werden, als es schon wegen der darin mit so vieler Deutlichkeit aufein andergesezten Rechts-grundsätze und deren philosophischen Behandlung einen vorzüglichen Platz in einer jeden Bibliotek verdient. Vorzüglich werden die Polnischen Advocaten, die noch ferner die Partheyen bey der Regierung als Assistenten vertreten, sich dieses Gesezbuch verschaffen, da sie sonst, wenn sie mit diesen Grundsätzen nich bekannt sind, weiter zu dergleichen Vertretungen nicht werden admittirt werden. Warschau den 6. December 1797.

Kongl: Südpreuſs: Regierung-

Dla dobra mieszkańcow kraiowych, języka Niemieckiego nie umieiących, wyszła Xięga w czterech Tomach powszechnego prawa kraiowego w Państwach Pruskich za prawidło podanego w tłomaczeniu łacińskim, za bardzo mierną cenę 4. Talarow, ktorey dystrybucya tuteyszemu Sekretarzowi Regencyi Czaykowskiemu iest zlecona. Spodziewać się należy, że wszyscy, ktorzy iako dobrzy poddani chcą pełnic ſwoie obowiązki, tę sposobność powzięcia wiadomości o tychże prawach i nabycia tego dzieła chętnie uchwycą i zwłaszcza że dla wyraźnego i dokładnego filozoficznym rozumowaniem wystawu prawnych zasad, warte iest mieć w każdey bibliotece znakomite mieysce. Szczegulniey iednak Polscy Patronowie, ktorzy chcą klientow ſwoich w Regencyi zastępywać, tey Xięgi praw nabyć zechcą, bowiem iako zawartych w niey przepisow niewiadomi do takowych aſsystencyi przypuszczonemi nie będą. W Warſzawie d. 6. Grudnia 1797.

Krolewska Południowo-Pruska Regencya.

Od granic Auſtryi 25. Liſtopada.

Według mniemania wielu osob konferencye w *Raſtadt* dopiero d. 4. Grudnia rospoczną się. — Względem urządzenia nowo nabytych kraiow Włoſkich, rozmaite są wieści. Cesarz ma przybrać tytuł Xiążęcia *Wenecyi* i Pana *Terræ firmæ* z tey ſtrony *Adygi*. — Już spisują z roſkazu rządu liſte officyaliſtow Cesarſkich cywilnych i woyſkowych, urodzonych we Włoszech, a szczegolniey Wenetow, i ci w kraiach rzeczonych użyci być maią.

Z Paryża 19 Liſtopada.

Negocyacye między rządem naszym i Pełnomocnikami Amerykańſkiemi zoſtały zawieszone. Oſtatni złożyli liſty swe zaufalne, poczym kommunikowano im preliminaria do umowy, na ktore żadnych ieszcze nie dali odpowiedzi.

Ob. *Mangourit* poiechał iako Rezydent do *S. Maurice* w kraiu Waltelinow. *Bacher* sprawuiący interessa w *Bazylei* miał złożyć swoy urząd, inni zaś mowią, że iako Poseł poiedzie do *Ratyzbony*. *Maingot* zaſtąpi go w *Bazylei*. Konsul nasz w *Smirnie l'Homond* powrocił tu. Ob. *Biguer* będzie przy Ob. *Maingot* sekretarzem legacyi w *Bazylei*.

Uzbraianie kaprow w portach naszych z naywiększym idzie pośpiechem. Z *Nantes* niedawno 5 nowych kaprow wyszło na morze.

Pierwsze ciągnienie nowo ustanowioney narodowey loteryi d. 1 Grudnia nastąpi. Minister woienny zalecił wszystkim liwerantom furażow, aby mu zdali rachunek z maiątku posiadanego przed rewolucyą i teraz. — Minister marynarki doniosł, że 7. Francuzow na iedney szalupie zabrało fregatę Angielską i *Sloop*, na ktorym mąka dla garnizonu w *Jersey* znaydowała się.

Wczoray Ob. *Villers*, Prezydent Rady 500 położył ostatni kamień mownicy w nowey sali. Muzyka woyskowa w sali słyszeć się dała. Architekt i ieden z rzemieślnikow mieli mowy stosowne do okoliczności. Prezydent Rady i Ob: *Talot* Prezydent inspektorow sali odpowiedzieli na nie. Kilka medalow złożono w kamieniu. Wszyscy rzemieślnicy poklaskiwali tey ceremonii.

Ob. *Sieuve* wydał niedawno małe pismo, w ktorym podaie proiekt ustanowienia *technograficznego* zgromadzenia. Składać się ma z uczonych i artystow, ktorzy w ciągłey zostaiąc podroży, powoli obiechać maią całą Francyą, robiąc plany i rysunki okolic, czyniąc uwagi nad produktami, wzieraiąc w rolnictwo i niszcząc przesądy przeciwne rozszerzaniu się nauk i kunsztow.

Drouet mieszka teraz w *Chalons* nad *Marną* — słychać, że chce wydać na widok publiczny opisanie zdarzeń swoich.

Minister wewnętrzny przekonany o dobroci zdań theophilantropow pozwolił, ażeby zaieli w *Wersalu* kaplicę dawniey Krolewską zwaną.

Zapewniaią że Ob. *Garnerin* nowe doświadczenia z swym balonem chce robić i żądał od Dyrektoryatu pozwolenia, ażeby 7 swoią podroż powietrzną w dniu uroczystości z powodu pokoiu nastąpić maiącey, mogł odprawić. — Przyrzeka, ieżeli wiatr będzie miał pomyślny, udać się z *Paryża* do Austryi w 24 godzinach, i powtorzyć doświadczenie spuszczenia się na ziemię bez szkody za pomocą parachute — a nieustraszony losem O. *Pilatre de Rosiers* chce inną razą, przez kanał z *Calais* do Anglii balonem puścić się.

Z Bruxelli 18 Listopada.

Woyska Francuzkie od *Renu* ku okolicom *Dunkierki* pośpieszaią. — Zdaie się bydź pewną rzeczą, że wszystkie statki Hollenderskie będą się starały do *Dunkierki* popłynąć, nie bardzo się oddalaiąc od brzegow, dla powiększenia liczby okrętow w tym porcie uzbraianych.

Z Rzymu 6. Listopada.

Przybył tu przed 4. dniami G. Francuzki *Lasalcette* — słychać że w ważnym interessie do Oyca S.

Listy z *Neapolu* zawieraią, że tam Margrabia *de Gallo* wkrotce był powrotem spodziewany.

Z Mediolanu 14 Listopada.

Minister Rzpltey Francuzkiey w *Genui* O. *Faypoult* przybył tu d. 11. dla rozmowienia się z G. *Buonaparte* w interessach Ligurow. Wodz ten przed swym odiazdem pisał list do rządu tymczasowego w *Genui*, zapewniaiąc, że Rzplta Liguryiska mocno bardzo interessuie Rzpltą Francuzką i względem swey niepodległości niczego się niema obawiać. — Konsul *Belleville* w niebytności ministra *Faypoult* został w *Genui* w charakterze sprawuiącego interessa Francyi. — Rząd Genueński wysłał O. *Pareto* do Dyrektoryatu Francuzkiego.

Z Udine 14 Listopada.

Dywizya Generała *Bernadotte* i część

dywizyi Gen. *Baraguey d'Hilliers* stoią ieszcze w okolicach naszych i nie oddalą się, aż po zamianie ratyfikacyi. Spodziewani tu są wkrotce Hrabia *de Thurn*, Gubernator w *Gorycyi* i P. *Steffanio* Kommissarze Cesarscy.

Od granic Włoskich 16 Listopada.

Gazety Weneckie zawieraią iuż traktat pokoiu między Rzplitą Francuzką i Cesarzem. Każdy więc w tym mieście widzi los swoy zadecydowany, lubo nikt ieszcze nie wie, kiedy woyska Austryackie przybędą. — Municypalność odprawia swe sessye, lecz to podobno niedługo potrwa. Bywszy Wenecki Poseł w *Konstantynopolu* Kawaler *Froskati* w *Trieście* teraz mieszka. — Gen. *Serrurier* wszystkim cudzoziemcom w 24 godzinach z *Wenecyi* ustąpić kazał. — Mimo zaburzenia mogącego wyniknąć przez maiącą nastąpić polityczną odmianę, powierzchownie naywiększa spokoyność w *Wenecyi* panuie. Wielu się obawia, że w *Padwie*, gdzie zdaie się demokratyzm bardzo się rozszerzył, rzeczy tak spokoynie nie ukończą się. — Abbe *Trento* i Baron *Savonnarola* deputowani kongressu maiącego się w *Wenecyi* zgromadzić, wszelkich używaią sposobow dla zapalenia ludu i zniechęcenia ku spodziewanemu nowemu porządkowi rzeczy.

Ogłoszone niedawno w *Mediolanie* prawo względem duchownych zawiera w treści, że żadne pismo od cudzoziemca napisane, ściągaiące się pośrzednie lub bez pośrzednie do religii i politycznego lub obywatelskiego postępowania mieszkańcow, bez upoważnienia Dyrektoryatu żadney wagi mieć nie może, Papiezkie więc bulle bez pozwolenia rządu nie będą przyimowane. — Biskupi Cisalpińscy maią bydź installowani przez iednego Kommissarza rządu po wykonaney poprzedni czo przysiędze wierności Rzplitey. — Maią oni podać wielość osob potrzebnych do służby Bożey, i doglądać, ażeby żadna nauka nie należąca do Ewangelii lub moralności dawana była.

Buonaparte przed wyiazdem z *Passeriano*, wydał odezwę do marynarzow Francuzkiey eskadry na morzu Adryatyckim, wzywaiąc ich do zemsty za spalenie okrętow w *Toulonie*, i do przywrocenia na morzach wolności. — Nauczyciele muzyki w kraiach wszystkich Włoskich są wezwani od Gen: *Buonaparte* do zrobienia marszu lub inney muzyki na pamiątkę śmierci Gen: *Hoche*. Nadgroda na to wyznaczona iest 100 dukatow.

Gen: Francuzki *Vignole* Ministrem woyny w Rzpltey Cisalpińskiey na mieyscu Ob: *Birago* obrany, rozpoczął iuż swoie urzędowanie. — Ob: *Briche* dodany dawniey do pomocy Dyrektoryatowi od G. *Buonaparte*, gdy z *Montebello* do *Udine* odieżdżał, został teraz kommisarzem artyllery, zbroiowniow, ludwisarni, koszar &c. — Słychać, że także kommissarz Francuzki *Haller* do Ministerium Cisalpińskiego wniydzie. — Woyska Francuzkie przybywaiące do *Mediolanu*, ściągaią się wszystkie ku Romanii i *Genui*. — Statki na *Tagliamento* wzięte są w rekwizycyą dla przeprawy cofniącego się woyska przez tę rzekę. O innych poruszeniach woyska, nic tu ieszcze nie słychać.

Z Mediolanu 17. Listopada.

Buonaparte mianował w liczbie naszych reprezentantow, 8 bywszych członkow municypalności Weneckiey to iest: OOb: *Dandolo*, *Gallini*, *Melancin*, *Collalto*, *Widiman*, *Ferro*, *Armano* i *Sordina*. — Pierwszą czynnością Ciała Prawodawczego będzie mianowanie Kommissyi, ktora wraz z ministrem woyny ma się zapewnić, ieżeli fortece *Mantua*, *Ferrara* i *Peschiera* są dostatecznie we wszy-

ſtkie potrzeby opatrzone. Podobne roſtrząsanie przy każdym odnowieniu ciała prawodawczego ma bydź przedsięwzięte.

Z Raſtadt 24. Liſtopada.

Gen: Hrabia *Meerfeldt* wiozący ratyfikacyą traktatu pokoiu przybył tu z *Wiednia*, z kąd d. 18. t. m. wyiechał.

Oprocz deputowanych na Kongres dawniey iuż namienionych, przyiechali tu ieszcze. Od Elektora Brandeburſkiego Baron *Jacobi.* — Od Landgrafa Hessen Kasselſkiego Konsyliarz tayny i Miniſter *Waitz.* — Od Xcia Wirtembergſkiego Pan *Mandelslohe.* — Od Elektora Kolońſkiego Hrabia *d'Erbach.* — Od Xcia Spiry Baron *de Hompesch.* — Od Xcia Dwochmoſtow, Baron *de Rechberg.* — Od Xcia Meklemburg Schwerin, Konsyliarz *Gumpelshumer.* — Od Elektora Trewirſkiego, Hrabia *Kesselſtadt.* — Od W. Mistrza Orderu Maltańſkiego Hrabia *Truchsess.* — Od Hrabiow Rzeszy, Hrabia *Solms* i Hrabia *Lickingen.* — Ambassada Szwedzka. Generał-Maior Hrabia *Fersen* ambassador, P. *de Bildt* Miniſter przy Seymie i P. *Scherbing* sekretarz legacyi &c. &c.

Z Raſtadt 25. Liſtopada.

Przybiegł tu kuryer od *Buonaparte* z doniesieniem, iż wodz ten wczoray rano przybył do *Bazylei* i poſtanowił w dalszą tu podroż przez *Fribourg* i *Offenburg* udać się. Tenże kuryer na całey drodze po 20 koni dla Generała i suity iego zamowił. Przyięcie *Buonaparte* w *Bazylei* było bardzo wspaniałe.

P. S. W tym momencie przyieżdza tu Gen: *Buonaparte* w karecie ośmio konney, w assyſtencyi officera iednego i 25. huzarow Auſtryackich z regimentu *Veczay.* Stanął w zamku, gdzie od Gen: *Berthier*, innych officerow Francuzkich i od Marszałka dworu Badeńſkiego przyięty zoſtał.

Z Mediolanu 15 Liſtopada.

O to są niektore myśli wyrażone w oſtatniey odezwie Gen. *Buonaparte* do narodu Cisalpińſkiego:

Nadaliśmy wam wolność i rząd umieycie ie utrzymywać. Po Francyi ieſteście Rzeplitą nayludnieyszą i naybogatszą. Z położenia waszego, wielką w Europie grać role możecie. Abyście przeznaczenia waszego ſtali się godnemi, piszcie prawa rozumne i umiarkowane, lecz przyprowadzaycie ie do ſkutku z siłą i energią. Przykładaycie się do rozszerzania światła i szanuycie religią. Bądźcie zawsze ziednoczeni. Narod Francuzki sprzyiać wam będzie. Wcelu uszczęśliwienia was, przedsięwziąłem prace, ktoreyby się kto inny, przez ambicyą chyba lub chęć władzy podiął. Nominowałem osoby do wielkiey liczby urzędow wyſtawuiąc się na niebezpieczeńſtwo, nie poznania cnotliwego i wybrania intryganta, ale większe ieszcze byłyby naſtąpiły nieprzyzwoitości, gdyby wam pierwsze elekcye, do ktorych ieszcze nie byliście przysposobieni, były zoſtawione &c. &c.

Na mocy wyroku Kommiſsyi wſpolney przez Nayiaśnieyſze dwa dwory Cesarskie i Krolewsko Pruski do upadłych ſześciu bankow, to iest: UUr: Piotra Teppera, Karola Schultza, Fryderyka Cabrit, Prota Potockiego, Macieia Łyſzkiewicza i Jana Dawida Heyslera wyznaczoney zapadłego, z instancyi wierzycieli, Administratorow i Prokuratora Maſsy Ur: Macieia Łyſzkiawicza pozywa się Edyktalnie JW. Michał Ogiński bywszy Podskarbi Wielki W. X. Lit: iako debitor maſsy tegoż Ur: Macieia Łyſzkiewicza, ażeby przed Sądem teyże Kommiſsyi w Warſzawie w Pałacu Tepperowski zwanym przy Ulicy Miodowa stoiącym agituiącey się. od daty i przybycia Pozwu tego za Niedziel ośm, lub gdy Sprawa ta z Regestru sobie przyzwoitego przypadnie, osobiście, lub przez Prawnie umocowanego Plenipotenta stawił się, oraz ſummę ogulną Czerwonych złotych dziesięć tysięcy do skryptow dwoch przez siebie na dniu 9. Marca roku 1792. podpisanych wraz z Prowizyą winną i expensami Prawnemi na rzecz Maſsy Ur: Macieia Łyſzkiewicza zapłacił, w przypadku nie stawienia się na terminie, iż rygor przeciwko niemu stosownie do prawideł tegoż Sądu przepisanych wściągniony zostanie. Datt w Warſzawie dnia 6. Mca Grudnia R. 1797.

J. Wędrychowski S. K. B. Regent.